

Förbandsbesöksrapport Västernorrlands regemente med Jämtlands Fjälljägarkår I21- Sollefteå

8 oktober 2024

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspiktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem värnpliktiga väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som gavs vid besöket. Den belyser såväl brister och utmaningar som det som fungerar väl och annat som bidrar till positiv utveckling på förbandet. Genom detta uppmuntras andra förband att ta efter goda exempel och gemensamt arbeta för att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och främja goda utbildningsförhållanden.

Innehållet i rapporten har kommunicerats med berört förband, som har lämnat synpunkter på dess innehåll. Den utgör också en dialog med besökt förband, som får möjlighet att åtgärda fel och brister som följs upp under ett andra besök. Föreliggande rapport delges relevanta funktioner inom Försvarsmakten. Rapporten publiceras även på www.pliktradet.se samt delges andra myndigheter och organisationer, media, riksdagen och Regeringskansliet. Rapporten reflekterar Pliktrådets syn på verksamheten.

Rapporten ligger till grund för den slutrapport som Pliktrådet författar under kvartal två.

Pliktrådets besökare:

William Stojje

Ella Bjurhager

Innehållsförteckning

Förbandsbesöksrapport Västernorrlands regemente med Jämtlands Fjälljägarbatal I21- Sollefteå	1
Plikträdet	1
Rapporten	1
Innehållsförteckning	2
Information om förbandet	2
Sammanfattning av rapporten	3
Arbetsmiljö & säkerhet	3
Boendemiljö & vistelseutrymmen	3
Försvarshälsan	3
Fysisk belastning	4
Psykisk hälsa	4
Avbruten utbildning	4
Attityder & jargong	4
Juridiska rättigheter och skyldigheter	4
Materiel & personlig utrustning	4
Information & mönstring	5
Medinflytande	5
Meningsfull utbildning	5
Meningsfull fritid	5
Resor	6
Soldathem	6
Övrigt	6
Avslutning	6

Information om förbandet

Västernorrlands regemente återupprättades 2021 och är ett av Försvarsmaktens nyaste värnpliktsutbildande förband. Förbandet är förlagt under I19 garnison och förbandsledningen är förlagd i Sollefteå. Värnpliktsutbildningen bedrivs på båda orterna med en bataljonsledning i Sollefteå och en i Östersund. Under övningsserien till våren kommer plutonerna på respektive ort att öva tillsammans för att vara en del av en bataljon. Några exempel på de befattningar förbandet utbildar värnpliktiga mot är skytteplutonsbefäl, gruppchefer, granatkastarsoldater och bandvagnsförare.

Sammanfattning av rapporten

Pliktrådets huvudsakliga erfarenheter från besöket i Sollefteå har kommunicerats till Västernorrlands regemente. Pliktrådet önskar att förbandet:

- Tillser förtroendevalda med adekvat utbildning för att lösa sitt uppdrag
- Tillser att dela ut Pliktrådets broschyr om värnpliktigas juridiska rättigheter och skyldigheter till samtliga värnpliktiga, instruktörer och befäl.
- Följer upp att punkter på plutonens timme åtgärdas
- Följer upp belastningstrappan
- Fortsätter att effektivisera hemresor genom dialog med resebolag
- Fortsätter att kommunicera de värnpliktigas schema till soldathemmet
- Fortsätter att främja god nybyggaranda
- Fortsätter att stödja Nätverk värnpliktiga kvinnor (NVK)

Punkterna kommer att följas upp under andra besöket.

Arbetsmiljö & säkerhet

Verksamhets säkerheten uppfattas som god av de värnpliktiga, men betoning på bra säkerhetsgenomgångar inför skarpskjutningar.

Befälslag och anställd personal är hårt belastade. På grund av materiellaget vet de inte om berörd utbildningsmateriel anländer i tid vilket försvårar planeringen av de värnpliktigas utbildning. I sin tur påverkar detta utbildningen för de värnpliktiga och arbetsmiljön för anställda och befäl negativt.

Boendemiljö & vistelseutrymmen

Kaserner och vistelseutrymmen är slitna och de värnpliktiga uttrycker att luftkvaliteten är dålig i visa delar av kasernen de bor i.

Kasernerna saknar groventré, ett typ av utrymme där man kan spola av smutsig utrustning. Efter tjänstgöring i fält är kläder och utrustning ofta smutsig och behöver rengöras. Idag vårdar de värnpliktiga sin utrustning i duscharna vilket bidrar till försämrade hygien. Groventré är ett förslag för att hålla kasernerna fräschare.

Det råder brist på vård- och spohallar för fordon. Förbandet har improviserat genom att köpa in semi-permanenta uppvärmningsbara tält-hallar. Lösningen är tillfällig och kommer i framtiden att behöva ersättas av permanenta lokaler.

Försvårshälsan

Försvårshälsan består av två sjuksköterskor, en fysioterapeut och en läkare. Psykolog saknas men det finns ett samarbete med SkyddC i Umeå där samtal kan erbjudas med deras psykolog. Dock var detta okänt för de värnpliktiga och förbandet ska göra återtag på att informera om möjligheten till psykolog. Försvårshälsan har öppen mottagning varje morgon för dropp-in och sjukmönstring.

Fysioterapeuten ska tillgodose behovet av vård i både Östersund och i Sollefteå. Plikträdet uppfattar detta som ett problem eftersom värnpliktiga är i större behov av vård än vad försvarshälsan har resurser till.

Fysisk belastning

Veckan innan soldatprovet ökade marschsträckorna och hur ofta de marsch-tränade. Den hastiga stegringen fortsatte under soldatprovet. De värnpliktiga upplever inte belastningstrappan tillfredsställd med flera uppkomna besvär efteråt. Önskemål fanns om att i ett betydligt tidigare skede börja marschträna regelbundet i syfte att höga belastningen över tid. Försvarshälsans vanligaste ärenden är belastningsskador, främst fötter och rygg.

Psykisk hälsa

Förbandet har ingen egen psykolog vilket kan vara ett problem. Distansen till att komma i kontakt med en psykolog är längre och allmänt omständligare till skillnad från om förbandet hade en lokal psykolog i Sollefteå och en i Östersund. Samma bekymmer råder värnpliktskonsulenten, som kan agera samtalsstöd men som skall tillgodose behovet på båda orterna.

Avbruten utbildning

Fem personer har avbrutit sin utbildning på I 21 Sollefteå.

Attityder & jargong

Jargongen upplevs överlag som god. Bland de värnpliktiga emellan ska jargon fungerat bra, och de gången det har behövts har chefer kunnat hjälpa till att stävja attityder. Mellan de värnpliktiga och deras befäl är jargongen generellt bra, med ett undantag som förbandsledningen kommer att följa upp. Undantaget handlar om ett ledarskap med en nedvärderande attityd som Plikträdet uppfattar som destruktivt för de värnpliktigas utbildning och dåligt för deras tillvaro.

Juridiska rättigheter och skyldigheter

Generellt upplever de värnpliktiga sig osäkra på sina juridiska rättigheter och skyldigheter. Plikträdet uppmanar förbandet att repetitionsutbilda de värnpliktiga. Förbandet har även beställt Plikträdet's broschyr om värnpliktigas juridiska rättigheter och skyldigheter, vilken kommer att delas ut. Plikträdet vill även uppmana förbandet att dela ut broschyren till anställda instruktörer och befäl.

Plikträdet's uppfattning är att de värnpliktigas rättigheter inte inskränks.

Materiel & personlig utrustning

Kroppsskydd 23D är ett nytt kroppsskydd särskilt anpassat för kvinnor och har tilldelats samtliga värnpliktiga kvinnor. De värnpliktiga kvinnorna är nöjda med kroppsskyddet.

Attack-känga 5.11 är vanligt förekommande och är tilldelad flera värnpliktiga på I 21 Sollefteå. Kängan släpper lätt i sömmarna, går sönder och läcker in vatten. Värnpliktiga vittnar om hur vissa trivs med passformen medans andra får ont och drabbas av besvär med fötterna.

Förbandet tilldelar värnpliktiga kvinnor ett underklädesbidrag, om 3 000 kr, som en kortsiktig lösning eftersom Försvarsmaktens underkläder är undermåliga. Däremot hade inte värnpliktiga soldater uppmärksamats på detta, utan bara gruppchefer och plutonbefälselever.

Förutom personlig utrustning anmärktes förläggingsmateriell som sliten och söndrig.

Information & mönstring

De värnpliktiga upplever överlag att informationen de fått från förbandet gällande sin befattning varit knapp. Gruppcheferna samt soldater på en pluton fick sina befattningar först tre månader in i grundutbildningen. Pliktrådet förstår förbandets osäkerhet om vad som kan utbildas mot kopplat till resurser, men uppmanar till att informera de värnpliktiga i ett tidigt skede om något ändras för att bibehålla deras förtroende för myndigheten. Plutonsbefälsskolan genomfördes i år på I 21 i Östersund och därefter skickades nio av dessa till Sollefteå. Dock fick endast tre av de nio en befattning som plutonsbefälselev. Resterande blev omplacerade som gruppchef eller signalist, något som kommunicerades först när de anlät till Sollefteå, vilket skedde sju månader in i en 15 månaders utbildning.

Medinflytande

Nätverk värnpliktiga kvinnor (NVK) fungerar bra på förbandet. En framgångsfaktor är att en anställd person är utsedd att ansvara för att nätverket bedrivs. Förutom NVK beskrivs även kompaninämnd och förbandsnämnd funka bra, där värnpliktiga snabbt återkopplas på vad som tas upp samt att problem omedelbart åtgärdas. Återkopplingen på plutonens timme var inte den samma och det kunde dröja länge innan saker åtgärdades. Pliktrådet önskar att förbandet följer upp plutonens timme.

Förtroendevalda önskar en fördjupad utbildning i sitt arbete. Förtroendevalda hade fått cirka en timmes utbildning efter vilken förtroendevalda fortfarande upplevde en stor osäkerhet i sitt uppdrag. Vid Pliktrådet besök saknade skyddsassistenter utbildning i sitt uppdrag och skall delges den centrala skyddsassistentutbildningen. Pliktrådet önskar att förbandledningen tillser att utbilda de förtroendevalda med adekvat utbildning.

Meningsfull utbildning

De värnpliktiga upplever sin utbildning meningsfull.

Meningsfull fritid

Förbandet är beläget i centrala Sollefteå och det finns goda möjligheter till meningsfull fritid. Förutom soldathem finns det gym, en simhall och en fotbollsklubb i närheten vid vilken värnpliktiga haft möjlighet att engagera sig i. Värnpliktiga tilldelas schema i god utsträckning.

Resor

Kramfors ligger ca fyrtiofem minuter från Sollefteå där möjlighet till tåg- och flygförbindelse finns. Utmaningarna med resor består främst av att inhyrda bussar som transporterar hemresande till Kramfors från Sollefteå ej håller tider och kvalitet. Detta medför risk för att missa avgångar och att verksamhet måste planeras med utrymme för att bussarna kan bli sena.

Förbundet har utvecklat ett samarbete med ett av flygbolagen som trafikerar Kramfors. Flygbolaget kommer att sätta in ett extra flygplan i samband med de värnpliktigas permission och erbjuder förbundet förtur till biljetter. Plikträdet är imponerade över lösningen.

Soldathem

Soldathemmet är förlagt i nära anslutning till kasernplan i samma byggnad som försvarshälsan. Soldathemmet är särskilt uppskattat bland de värnpliktiga som erbjuds en lugn miljö att bedriva sin fritid i. Soldathemmet har tillgång till de värnpliktigas schema vilket Plikträdet ser som en framgångsfaktor för optimal fritid.

Övrigt

Plikträdet har inga övriga observationer eller reflektioner.

Avslutning

Plikträdet avser att följa upp de förbättringspunkter som nämns i rapporten under nästa besök. Vi tackar de förtroendevalda i Sollefteå för ett mycket bra samtal, samt förbands- och kompaniledning för ett bra mottagande, givande diskussioner och ett värdefullt förbandsbesök.

William Stojje
Ledamot, förbandsansvarig I21

070-848 61 84
william.stojje@pliktradet.se